GRAMATYKA · CZASOWNIKI

Mowa zależna (reported speech) w angielskim: twierdzenia, pytania i polecenia

Igor Zadrużyński

Opublikowano 18 listopada 2026

O LEKCJI

Poniedziałek, biuro w Canary Wharf. Szefowa wpada na chwilę i mówi: 'I'm flying to Edinburgh tomorrow. Can you finish the report by Wednesday? And don't forget the meeting with the bank.' Następnego dnia ktoś pyta Jamesa, co mówiła szefowa. James odpowiada: 'She said she was flying to Edinburgh the next day. She asked if I could finish the report by Wednesday, and she told me not to forget the meeting.' Zmieniły się czasy, zaimki, określenia czasu i szyk pytania. Tak działa mowa zależna – sposób przekazywania cudzych słów, który po angielsku rządzi się wyraźnymi regułami.

Wersja online z ćwiczeniami i nagraniami wymowy

SŁOWA KLUCZOWE: Gramatyka, Czasowniki

SPIS TREŚCI

1. Mowa niezależna i mowa zależna 2
2. Say czy tell ? 2
3. Następstwo czasów: czas cofa się o krok 3
4. Kiedy czasu nie trzeba zmieniać 3
5. Zaimki, czas i miejsce 4
6. Pytania w mowie zależnej 5
7. Polecenia, prośby, rady 6
8. Nie tylko said : czasowniki wprowadzające, które oddają ton 6

Źródła i dalsza lektura 8

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/mowa-zalezna-reported-speech/

Mowa zależna (*reported speech* albo *indirect speech*) przydaje się na co dzień: w rozmowie, w mailu, w opowiadaniu, w wypracowaniu. W tej lekcji poznasz zasadę następstwa czasów, wyjątki od niej, zmiany zaimków i określeń czasu, przekazywanie pytań i poleceń oraz czasowniki, które pozwalają oddać nie tylko treść, ale i ton wypowiedzi. Na końcu jest siedem ćwiczeń ze sprawdzaniem odpowiedzi.

1. Mowa niezależna i mowa zależna

Cudze słowa możemy przytoczyć dokładnie (mowa niezależna, *direct speech*) albo opowiedzieć je własnymi słowami (mowa zależna).

PRZYKŁADY

- **'I've lost my keys,' said Tom.**
  „Zgubiłem klucze" – powiedział Tom. (mowa niezależna)
- **Tom said that he had lost his keys.**
  Tom powiedział, że zgubił klucze. (mowa zależna)

W mowie zależnej nie ma cudzysłowu, a spójnik *that* (że) można pominąć: *Tom said he had lost his keys*. Po *said* nie stawiamy przecinka.

> CIEKAWOSTKA: BRYTYJSKI CUDZYSŁÓW
>
> Zauważ, że w tej lekcji cudzysłów jest pojedynczy: *'I've lost my keys.'* Tak częściej pisze się w Wielkiej Brytanii, Irlandii i RPA, a w USA i Kanadzie przeważa podwójny "...". Nie jest to jednak sztywna reguła: w brytyjskiej prasie często spotyka się podwójny cudzysłów, a wybór zależy od stylu danej redakcji. Różni się też interpunkcja. Po brytyjsku kropkę i przecinek stawia się w cudzysłowie tylko wtedy, gdy należą do cytatu (wyjątkiem są dialogi w prozie: *'I've lost my keys,' said Tom.*); po amerykańsku prawie zawsze w środku.

2. *Say* czy *tell*?

Oba znaczą „powiedzieć", ale łączą się inaczej. Polacy mylą je bardzo często.

CZASOWNIK	BUDOWA	PRZYKŁAD
say	bez osoby; z osobą tylko przez *to*	She said (that) she was tired. She said to me that she was tired.
tell	zawsze z osobą, bez *to*	She told me (that) she was tired.

> TYPOWY BŁĄD
>
> ✕ ~~He said me that he was busy. She told that the shop was closed.~~
>
> ✓ **He told me that he was busy. She said that the shop was closed.**
>
> Zapamiętaj: *tell somebody*, ale *say something*. Kilka utartych zwrotów z *tell* nie wymaga osoby: *tell the truth, tell a lie, tell a story, tell the time, tell the difference.*

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/mowa-zalezna-reported-speech/

3. Następstwo czasów: czas cofa się o krok

Gdy czasownik wprowadzający (*reporting verb*) stoi w czasie przeszłym (*said, told*), czasy w przekazywanym zdaniu zwykle cofają się o jeden krok w przeszłość. To zasada następstwa czasów (*backshift*). Po polsku tego nie robimy: *Powiedział, że **jest** zmęczony.* Po angielsku: *He said he **was** tired.*

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
Present Simple: 'I live in Leeds.'	Past Simple: She said she lived in Leeds.
Present Continuous: 'I'm cooking.'	Past Continuous: He said he was cooking.
Present Perfect: 'I've seen the film.'	Past Perfect: She said she had seen the film.
Present Perfect Continuous: 'We've been waiting for ages.'	Past Perfect Continuous: They said they had been waiting for ages.
Past Simple: 'I missed the bus.'	Past Perfect: He said he had missed the bus.
Past Continuous: 'I was sleeping.'	Past Perfect Continuous: She said she had been sleeping.
Past Perfect: 'I had already eaten.'	bez zmian: He said he had already eaten.
***will*: 'I'll call you.'**	*would*: She said she'd call me.
***am / is / are going to*: 'I'm going to resign.'**	*was / were going to*: He said he was going to resign.

W mowie potocznej Past Simple często zostaje bez zmian, gdy kolejność zdarzeń jest jasna: *'I talked to her on Wednesday.'* ↣ *He said he talked to her on Wednesday* (albo *had talked*). Po czasownikach w czasie teraźniejszym (*says, tells*) – np. gdy czytamy komuś list albo relacjonujemy rozmowę telefoniczną na bieżąco – czasy się nie zmieniają: *She says she's running late.*

> TYPOWY BŁĄD
>
> ✕ ~~She said she is going to London tomorrow. (relacja z zeszłego tygodnia)~~
>
> ✓ She said she was going to London the next day.
>
> Polacy przenoszą do angielskiego polski brak następstwa czasów. Jeśli relacjonujesz rozmowę z przeszłości, a jej treść też należy już do przeszłości, cofnij czas o krok.

4. Kiedy czasu nie trzeba zmieniać

Następstwo czasów to zasada, a nie żelazny przymus. Czas zostaje bez zmian w kilku sytuacjach:

- **Treść jest nadal prawdziwa**. *'Water boils at 100 degrees.'* ↣ *The teacher said that water boils at 100 degrees. 'I'm working in Italy this year.'* ↣ *She said she's working in Italy this year* (i nadal tam pracuje). *'What time does the last train leave?'* ↣ *He asked what time the last train leaves* (pociąg jeszcze nie odjechał, rozkład wciąż obowiązuje). Wersja z cofniętym czasem też jest poprawna.
- **Past Perfect** nie ma dokąd się cofnąć.

- **Tryb nierzeczywisty** (mówimy o czymś, co nie jest prawdą albo się nie wydarzyło): zdania po *wish, would rather, it's time* i okresy warunkowe drugi i trzeci. *'I wish I had more time.'* ↣ *He said he wished he had more time.* Te konstrukcje omawiamy w lekcjach o trybie łączącym[1] i I wish[2].
- **Czasowniki modalne** *would, could, might, should, ought to* oraz *used to* i *had better*: *'You should see a doctor.'* ↣ *She said I should see a doctor.*
- **Zdania czasowe z *when*** w przeszłości często zostają w Past Simple: *'When I lived in Wales, I kept chickens.'* ↣ *She said that when she lived in Wales, she kept chickens* (albo: *she had kept chickens*).

Czasowniki modalne w mowie zależnej

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
'I can swim.'	He said he could swim.
'It may rain.'	She said it might rain.
'I must go.' (obowiązek)	He said he had to go. (albo: *must* go)
'It must be the postman.' (przypuszczenie)	She said it must be the postman.
'You mustn't park here.'	He said we mustn't park there.
'You needn't come.'	She said we needn't come. (albo: *didn't have to*)
'Shall I open the window?' (propozycja)	He offered to open the window.

O czasownikach modalnych więcej przeczytasz w lekcjach o can i could[3], must i should[4] oraz przypuszczeniach[5].

5. Zaimki, czas i miejsce

Gdy relacjonujemy cudze słowa w innym czasie lub miejscu, zwykle trzeba zmienić także zaimki oraz określenia czasu i miejsca – ale tylko te, które bez zmiany nie pasowałyby do nowej sytuacji. Jeśli Anna mówi dziś rano *'I'll call you today'*, a ty powtarzasz to w południe, mówisz: *Anna said she'd call me today.*

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA (W INNYM CZASIE)
now	then, at that time
today, tonight	that day, that night
yesterday	the day before, the previous day
tomorrow	the next day, the following day
last week	the week before, the previous week
next month	the following month
two years ago	two years before, two years earlier
here	there (jeśli to inne miejsce)
this, these	that, those (albo *the*)

PRZYKŁADY

- **'I bought these boots in Camden last week,' she said.**
  „Kupiłam te buty w Camden w zeszłym tygodniu" – powiedziała.
- **She said she had bought the boots in Camden the week before.**
  Powiedziała, że kupiła te buty w Camden tydzień wcześniej.

6. Pytania w mowie zależnej

Pytanie w mowie zależnej przestaje być pytaniem. Ma szyk zdania twierdzącego (podmiot przed czasownikiem), nie ma *do* / *does* / *did* ani znaku zapytania. Czasy cofają się tak samo jak w zdaniach twierdzących. Najczęstszy czasownik to *ask*, ale można też użyć *want to know*, *wonder* albo oficjalnego *enquire*.

Pytania z *who, what, where, why, how*

Zachowujemy słowo pytające:

PRZYKŁADY

- **'Where do you work?' ↣ She asked me where I worked.**
  Zapytała mnie, gdzie pracuję.
- **'Why are you laughing?' ↣ He asked me why I was laughing.**
  Zapytał mnie, dlaczego się śmieję.
- **'Who are you waiting for?' ↣ The guard asked who I was waiting for.**
  Strażnik zapytał, na kogo czekam.

Pytania typu „tak / nie"

Dodajemy *if* albo *whether* (czy). *If* jest częstsze, *whether* brzmi staranniej. Tylko *whether* stoi po przyimku (*We talked about whether to move*), przed bezokolicznikiem (*She asked whether to wait*) i bezpośrednio przed *or not*.

PRZYKŁADY

- **'Are you coming to the party?' ↣ Mia asked if I was coming to the party.**
  Mia zapytała, czy przyjdę na imprezę.
- **'Have you finished the essay?' ↣ The teacher asked whether we had finished the essay.**
  Nauczyciel zapytał, czy skończyliśmy wypracowanie.

TYPOWY BŁĄD

✕ ~~She asked me where did I live. He asked me was I hungry.~~

✓ **She asked me where I lived. He asked me if I was hungry.**

W mowie zależnej nie ma szyku pytającego ani *did*. Pytanie bez słowa pytającego zawsze potrzebuje *if* albo *whether*.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/mowa-zalezna-reported-speech/

Pytania z *Shall I...?* i *Shall we...?* przekazujemy według ich znaczenia: prośba o radę – *He asked what he should do with the old sofa*; propozycja – *She offered to carry my bag*; sugestia – *He suggested going for a walk.*

7. Polecenia, prośby, rady

Gdy przekazujemy, że ktoś kazał, prosił albo radził coś zrobić, następstwo czasów nas nie dotyczy, bo zamiast formy osobowej używamy bezokolicznika. Używamy czasownika + osoba + bezokolicznik z *to*. Przeczenie: *not to*.

tell / ask / advise / warn / remind + somebody + (not) to + verb

PRZYKŁADY

- **'Turn your phones off, please.' ↣ The usher asked us to turn our phones off.**
  Bileter poprosił nas, żebyśmy wyłączyli telefony.
- **'Don't touch the paintings!' ↣ The guard told the children not to touch the paintings.**
  Strażnik kazał dzieciom nie dotykać obrazów.
- **'You should get some rest.' ↣ The doctor advised me to get some rest.**
  Lekarz poradził mi, żebym odpoczął.
- **'Remember to lock the back door.' ↣ Mum reminded me to lock the back door.**
  Mama przypomniała mi, żebym zamknął tylne drzwi.

Propozycję z *Let's* przekazujemy przez *suggest* + *-ing* albo *suggest that we (should)...*: *'Let's get a takeaway.' ↣ She suggested getting a takeaway.* Po *suggest* nie stawiamy osoby z bezokolicznikiem – więcej o tym w lekcji o trybie łączącym[1].

TYPOWY BŁĄD

✕ ~~The teacher said us to be quiet. She told me don't worry.~~

✓ **The teacher told us to be quiet. She told me not to worry.**

Polecenie przekazujemy przez *tell* / *ask somebody to*, a nie przez *say*. Przeczenie to *not to*, bez *don't*.

8. Nie tylko *said*: czasowniki wprowadzające, które oddają ton

Ciągłe *he said, she said* szybko nuży. Angielski ma wiele czasowników, które od razu mówią, *jak* coś zostało powiedziane: czy ktoś obiecał, odmówił, przyznał się czy groził. Każdy ma swój wzór.

WZÓR	CZASOWNIKI	PRZYKŁAD
+ *to* + bezokolicznik	agree, offer, promise, refuse, threaten	He promised to pay me back on Friday.
+ osoba + *to*	advise, ask, invite, remind, tell, warn, encourage	She invited me to join the choir.

WZÓR	CZASOWNIKI	PRZYKŁAD
+ *-ing*	admit, deny, suggest, recommend	He denied taking the money.
+ przyimek + *-ing*	apologise for, insist on, accuse somebody of, thank somebody for	She apologised for being late.
+ *that*	admit, agree, explain, complain, promise, reply, point out	He explained that the train drivers were on strike.

PRZYKŁADY

- **'I didn't break the window!' ↣ Sam denied breaking the window.**
  Sam zaprzeczył, że wybił szybę.
- **'You've taken my charger again!' ↣ She accused her brother of taking her charger again.**
  Oskarżyła brata, że znowu wziął jej ładowarkę.
- **'No, I won't sign it.' ↣ He refused to sign the contract.**
  Odmówił podpisania umowy.

CIEKAWOSTKA: MOWA POZORNIE ZALEŻNA

Pisarze mają jeszcze trzeci sposób przekazywania cudzych słów i myśli, coś pośrodku między mową zależną a niezależną. Polski termin „mowa pozornie zależna" utworzył teoretyk literatury Kazimierz Wóycicki w 1922 roku; po angielsku to *free indirect speech*. Narrator mówi w trzeciej osobie i w czasie przeszłym, jak w mowie zależnej, ale bez *he said that* i z myślami bohatera jakby podanymi wprost: *She looked at the clock. Half past eleven. Would he never come?* Czytelnik słyszy jednocześnie głos narratora i bohatera.

DIALOG

Lucy: So what did Ben say when you saw him?

Kate: He told me he'd been offered a job in Manchester. He said he was going to move there in March.

Lucy: Did he ask about me?

Kate: He asked if you were still working at the bookshop. And he wanted to know whether you'd passed your driving test.

Lucy: Typical. Anything else?

Kate: He promised to ring you before he leaves, and he asked me not to tell anyone yet. Oops.

Kate przekazuje rozmowę z Benem całą gamą form: twierdzenia z następstwem czasów (*told me he'd been offered, said he was going to*), pytania (*asked if you were, wanted to know whether you'd passed*), obietnicę (*promised to ring*) i prośbę z przeczeniem (*asked me not to tell*). W zdaniu *before he leaves* czas się nie zmienił, bo wyjazd Bena wciąż jest przed nimi.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/mowa-zalezna-reported-speech/

DO ZAPAMIĘTANIA

Najważniejsze z tej lekcji

- *say something, say to somebody; tell somebody.*
- Po *said / told* czasy cofają się o krok: *is* ↣ *was, has done* ↣ *had done, did* ↣ *had done, will* ↣ *would, can* ↣ *could.*
- Bez zmian: Past Perfect, tryb nierzeczywisty, *would, could, might, should, ought to, used to, had better*; przy rzeczach nadal prawdziwych cofnięcie czasu jest nieobowiązkowe.
- Zmieniamy zaimki i określenia czasu i miejsca, gdy wymaga tego sens: *tomorrow* ↣ *the next day, here* ↣ *there.*
- Pytania: szyk twierdzący, bez *do* i znaku zapytania; *if / whether* przy pytaniach „tak / nie".
- Polecenia i prośby: *tell / ask somebody (not) to do.*
- Czasowniki oddające ton mają swoje wzory: *promise to, deny + -ing, accuse somebody of + -ing.*

DLA NAUCZYCIELA

Mowę zależną najlepiej ćwiczyć w zabawach komunikacyjnych, w których naprawdę trzeba coś przekazać. Sprawdza się „Głuchy telefon" z karteczkami: uczeń A szepcze zdanie uczniowi B, a B relacjonuje je klasie (*She told me she had a secret twin*). Dobrze działa też wywiad w parach: uczniowie zadają sobie pytania, a potem przedstawiają rozmówcę klasie (*I asked Ola where she would like to live. She said…*). Czasowniki oddające ton można ćwiczyć na krótkich scenkach z emocjami (przeprosiny, groźba, obietnica), po których klasa wybiera najlepszy czasownik do relacji. Na wyższych poziomach warto pokazać krótki fragment brytyjskiej prozy z mową pozornie zależną i poprosić uczniów, żeby wskazali, gdzie mówi narrator, a gdzie słychać myśli bohatera.

Źródła i dalsza lektura

- Paciorek J., *Wielka gramatyka języka angielskiego*, Wydawnictwo GREG, Kraków 2024.
- Greszczuk B., *Mowa pozornie zależna w strukturach współczesnych prasowych tekstów polemicznych*, Repozytorium Uniwersytetu w Białymstoku, https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/9774/1/B_Greszczuk_Mowa_pozornie_zalezna.pdf [dostęp: 18.11.2026].
- Zintegrowana Platforma Edukacyjna, *Mówienie o mówieniu – mowa zależna i niezależna*, https://zpe.gov.pl/watek/LPCgxyBw7p/81/a/mowienie-o-mowieniu---mowa-zalezna-i-niezalezna/D3VzdsXkR [dostęp: 18.11.2026].
- British Council, LearnEnglish, *Reported speech: statements* (B1–B2 grammar), https://learnenglish.britishcouncil.org/free-resources/grammar/b1-b2/reported-speech-statements [dostęp: 18.11.2026].
- British Council, LearnEnglish, *Reported speech: questions* (B1–B2 grammar), https://learnenglish.britishcouncil.org/free-resources/grammar/b1-b2/reported-speech-questions [dostęp: 18.11.2026].
- *Quotation marks in English*, „Wikipedia", https://en.wikipedia.org/wiki/Quotation_marks_in_English [dostęp: 18.11.2026].
- Swan M., *Practical English Usage*, wyd. 4, Oxford University Press, Oxford 2016 – hasła o mowie zależnej, *say* i *tell* oraz czasownikach relacjonujących.
- Murphy R., *English Grammar in Use*, wyd. 5, Cambridge University Press, Cambridge 2019 – rozdziały o mowie zależnej i pytaniach zależnych.

Adresy linków z tekstu

1. https://zadruzynski.com/tryb-laczacy-subjunctive/

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/mowa-zalezna-reported-speech/

2. https://zadruzynski.com/i-wish-if-only/
3. https://zadruzynski.com/can-could-be-able-to/
4. https://zadruzynski.com/must-have-to-should/
5. https://zadruzynski.com/must-cant-might-przypuszczenia/

LICENCJA

© 2026 Igor Zadrużyński. Ten tekst jest udostępniony na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC 4.0). Możesz go kopiować, rozpowszechniać i przerabiać w celach niekomercyjnych pod warunkiem, że podasz autora i adres źródła, dołączysz link do licencji i zaznaczysz, czy wprowadzono zmiany. Przykład poprawnego oznaczenia:

> Igor Zadrużyński, *Mowa zależna (reported speech) w angielskim: twierdzenia, pytania i polecenia*, zadruzynski.com, https://zadruzynski.com/mowa-zalezna-reported-speech/, licencja CC BY-NC 4.0

Licencja nie obejmuje cytatów, ilustracji ani innych materiałów pochodzących od innych autorów — obowiązują dla nich ich własne zasady.

Ilustracje, przy których nie podano innego źródła, zostały wygenerowane z pomocą AI.

zadruzynski.com